

รายงานการทำสำเนาดิจิทัลเอกสารโบราณ
ณ บ้านหมอเห สายโกสินทร์ หมอยาพื้นบ้าน ต.ไร่ชิง อ.สามพราน จ.นครปฐม
วันที่ ๒๒-๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๖

หมอเห สายโกสินทร์ (สกุลเดิม จงกลณี) เป็นหมอยาพื้นบ้านที่ได้รับความนับถือจากผู้คนในชุมชนวัดท่าพูด ต.ไร่ชิง อ.สามพราน จ.นครปฐม นอกจากนี้หมอเหเองยังเป็นเจ้าพิธีกรรมต่างๆ ด้วย หากบ้านใดมีงานทำบุญ งานแต่งงาน งานทำขวัญ หมอเหก็จะไปช่วยเป็นเจ้าพิธีในงานนั้นๆ หมอเหร่ำเรียนวิชาแพทย์แผนไทยสมัยเมื่อยังบวชเรียนที่วัดท่าพูด ต่อมาเมื่อสึกเป็นฆราวาสก็ได้ใช้วิชาแพทย์แผนไทยของท่านช่วยรักษาโรคภัยให้ชาวบ้าน

ปัจจุบันหมอเห สายโกสินทร์ได้สิ้นไปแล้ว โดยมีทายาทเป็นลูกสาวชื่อ คุณป้าเสน่ห์ ที่ยังเก็บรักษาเอกสารโบราณที่เป็นสมบัติส่วนตัวของหมอเห สายโกสินทร์ไว้อยู่ ทางงานเวทีเครือข่ายพิพิธภัณฑฯ จึงได้ชักชวนให้โครงการสำรวจ รวบรวม และศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นภาคตะวันตกและฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทยไปร่วมสำรวจ จัดทำทะเบียนเอกสารโบราณ ถ่ายสำเนาดิจิทัลเอกสารโบราณ ตลอดจนห่อผ้าเก็บรักษาเอกสารโบราณ ๔๑ รายการ โดยแยกเป็นเอกสารโบราณประเภทสมุดไทย ๓๑ รายการ และเอกสารโบราณประเภทสมุดฝรั่ง ๑๐ รายการ ดังนี้

สมุดไทย ๓๑ รายการ ได้แก่

NPT007-001	ตำราไสยศาสตร์และตำรายา	NPT007-017	พระคัมภีร์ตักกะศิลา
NPT007-002	ตำราผีดาษ	NPT007-018	ตำรายา
NPT007-003	ตำราอาการ ๓๒ ลักษณะไข้เหนือ	NPT007-019	โรคนิทาน
NPT007-004	ตำราโหราศาสตร์	NPT007-020	คัมภีร์ปฐุมจินดา
NPT007-005	ตำราดูลักษณะแมว	NPT007-021	ตำราต่อหมอก(จักขุแพทย์)
NPT007-006	ตำรายาธาตุทั้ง ๔	NPT007-022	ตำรายา
NPT007-007	ตำรายา	NPT007-023	ตำราสันนิบาต
NPT007-008	ตำรายา	NPT007-024	สันนิบาตคำกลอน
NPT007-009	ตำรายา	NPT007-025	ตำราคาลาทำน้ำมันต์
NPT007-010	ตำรายา	NPT007-026	ตำราดูลักษณะไข้
NPT007-011	ตำรายาหอมสวน	NPT007-027	ตำราฝี้อคินโรธ
NPT007-012	ตำราแผนผี	NPT007-028	ตำรายาแก้ขัดเบา
NPT007-013	โองการมหามะกรูด ๘ กิ่ง	NPT007-029	ตำรายา
NPT007-014	ตำราดูฤกษ์ยาม	NPT007-030	ตำรายา
NPT007-015	ตำราเกล็ดพระโอสถ	NPT007-031	ปกิณกะ รวมเรื่องไม่ครบฉบับ
NPT007-016	ตำรายา		

สมุดฝรั่ง ๑๐ รายการ ได้แก่

NPT007-032	ตำรายา	NPT007-037	ตำรายา, ไสยศาสตร์, โหราศาสตร์
NPT007-033	ตำรายาเกร็ดของเห จงกลนี้	NPT007-038	ตำรายา
NPT007-034	พระมนต์ต่างๆ ของเห จงกลนี้	NPT007-039	ตำรายา
NPT007-035	ตำรายา	NPT007-040	ตำรายา
NPT007-036	ตำรายา	NPT007-041	ตำรายา

ภาพรวมของเอกสารโบราณของหมอมเห จงกลนี้ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องตำราเวชศาสตร์ ตำรายา ตำรารักษาโรคต่างๆ และตำราไสยศาสตร์ที่บันทึกเกี่ยวกับคาถาอาคมทั้งที่ใช้ประกอบการรักษาโรคซึ่งใช้ควบคู่กับตำรายา และทั้งที่บันทึกการสร้างยันต์ต่างๆ นอกจากนี้ยังมีตำราโหราศาสตร์ที่บันทึกเกี่ยวกับการดูฤกษ์ยามที่จะทำงาน ฤกษ์ยามการไปหาเจ้าขุนมูลนาย ตำราห้วงนาคสมพงษ์ ตำราดูส่วนประกอบของเรือ เป็นต้น

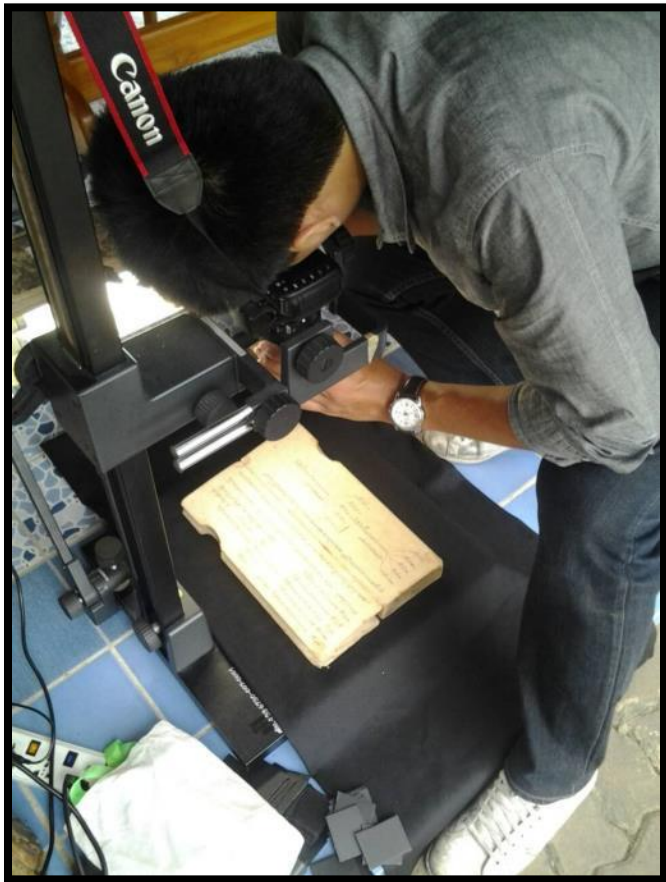
ในกรณีทางโครงการฯ ได้ทำสำเนาดิจิทัลเอกสารโบราณประเภทสมุดไทยของหมอมเห สายโกสินทร์ เป็นจำนวน ๓๐ รายการ ได้แก่ NPT007-001 - NPT007-030 (NPT007-031 ไม่ทำสำเนาดิจิทัลเพราะเอกสารชำรุดมากไม่สามารถแยกประเภทได้) และได้ทำเรื่องขอยืมเอกสารโบราณประเภทสมุดฝรั่งมาทำสำเนาดิจิทัลที่ศูนย์ฯ ด้วยเครื่องสแกน V-Shape จำนวน ๑๐ รายการ ได้แก่ NPT007-032 - NPT007-041

ภาพการปฏิบัติงานภาคสนาม

สำรวจเอกสารโบราณในเบื้องต้นว่ามีกี่ประเภท บันทึกด้วยอักษรใดบ้าง ภาษาใดบ้าง พร้อมทั้งวัดขนาดและน้ำหนักของเอกสาร

นำข้อมูลเบื้องต้นที่สำรวจ
มาทำทะเบียนเอกสาร ให้
รหัสเอกสาร ให้ชื่อเรื่อง
ข้อมูลเบื้องต้น สภาพ
เอกสาร เป็นต้น

ถ่ายสำเนาดิจิทัลเอกสาร
โบราณด้วยกล้องถ่ายภาพ
ดิจิทัลความละเอียดสูง

ทำบัตรทะเบียน
รายการเอกสารแต่ละชิ้น

ตัดผ้าให้ได้ขนาด
ตามที่ต้องการ
เพื่อห่อเอกสาร

ห่อเอกสารพร้อมมัดกับแผ่น
ป้ายทะเบียนเอกสาร

สำหรับที่บ้านหมอเห สายโกสินทร์นี้เป็นแหล่งข้อมูลเอกสารโบราณแหล่งที่ ๗ ในจังหวัดนครปฐมที่ทางโครงการฯ ได้เข้ามาจัดการเอกสารโบราณ โดยข้อมูลสำเนาดิจิทัลเอกสารโบราณที่ได้จากการทำงานภาคสนามครั้งนี้จะถูกนำไปจัดระเบียบข้อมูลต่างๆ เหมือนกับอีก ๖ แหล่งข้อมูล (๑.วัดท่าพุทธ ต.ไร่ชิง อ.สามพราน ๒.วัดดอนขนาก ต.ดอนยายหอม อ.เมือง ๓.วัดห้วยตะโก ต.พะเนียด อ.นครชัยศรี ๔.พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านตลาดน้ำวัดลำพญา ต.ลำพญา อ.บางเลน ๕.วัดบางช้างใต้ ต.คลองใหม่ อ.สามพราน ๖.วัดบางช้างเหนือ ต.คลองใหม่ อ.สามพราน) เพื่อเตรียมจัดเก็บเข้าฐานข้อมูลเพื่อสืบค้นได้ โดยในปีงบประมาณหน้า ๒๕๕๗ ทางศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรมีโครงการที่จะจัดทำฐานข้อมูลเอกสารโบราณภาคตะวันตกเพื่อเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ เพื่อให้บุคคลทั่วไปได้ศึกษา และใช้ประโยชน์จากสำเนาดิจิทัลเอกสารโบราณในท้องถิ่นภาคตะวันตกในกิจการงานต่างๆ ต่อไป

คณะทำงานการทำสำเนาดิจิทัลเอกสารโบราณ

๑. นายดอกรัก พยัคศรี   นักวิชาการ กลุ่มงานคลังข้อมูลและสารสนเทศ
๒. นางสาวนवलพรรณ ภัทรมูล   นักวิชาการ กลุ่มงานคลังข้อมูลและสารสนเทศ
๓. นางสาวนवलพรรณ บุญธรรม   นักวิชาการ กลุ่มงานกิจกรรมเผยแพร่และปฏิบัติการเครือข่าย
๔. นางสาวจุฑามาศ ลิ้มรัตนพันธ์   นักวิชาการ กลุ่มงานกิจกรรมเผยแพร่และปฏิบัติการเครือข่าย
๕. นางสาวนิสา เขยกลิ่น   ลูกจ้างประจำโครงการฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย
๖. นายอาทิตย์ ทองตุศรี   เจ้าหน้าที่สารสนเทศ
๗. นายพงศธร บัวคำปัน   ผู้เชี่ยวชาญภายนอก

สรุปรายงานโดย

นายดอกรัก พยัคศรี

นักวิชาการ กลุ่มงานคลังข้อมูลและสารสนเทศ

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร(องค์การมหาชน)